

Prof. dr. Isa BICAJ

LIDHJA SHQIPTARE E PRIZRENIT SIPAS GAZETËS “GLAS CERNOGORCA”

Pas disfatës ushtarake të Portës së Lartë në luftë me Rusinë në Shën – Stefan të Stambollit me 3 mars 1878 u nënshkrua Traktati i Paqes ndërmjet Perandorisë Ruse dhe Perandorisë Osmane që ishte një kapitullim i kësaj të fundit.

Me Traktatin e Shën – Stefanit Perandorisë Osmane i shkëputeshin rreth 80 % të zotërimeve të saj në Gadishullin Ballkanik. Sipas këtij Traktati gati gjysma e trojeve shqiptare u jepeshin shteteve sllave ballkanike. Me këtë Traktat sipërfaqja e territorit të shtetit malazez do të rritej më tepër se tri herë dhe brenda kufijve të vet do të përfshinte një varg krahinash shqiptare, si atë të Tivarit, të Ulqinit, të Krajës, të Anamalit, të Hotit, të Grudës, të Tuzit, të Kelmendit, të Plavës, të Gucisë, dhe të Rugovës.¹

Mirëpo, vendimet e Shën – Stefanit hasën në kundërshtimin e Fuqive të Mëdha. Më të zëshme ishin Anglia dhe Austro-Hungaria të cilat u shqetësuan së tepërmi nga rritja e shpejtë e ndikimit të Rusisë Cariste në Gadishullin Ballkanik. Për këtë arsye u vendos që vendimet e marra në Traktatin e Shën – Stefanit të rishikoheshin nga një Kongres i posaçëm i Fuqive të Mëdha i cili sipas vendimit që u mor më vonë do të mbledhej në Berlin me 13 qershor 1878.²

¹ *Historia e Popullit Shqiptar II*, Tiranë 2002, f. 147.

² Po aty, f. 161.

Rreziku i madh që përmbante Traktati i Shën – Stefanit për copëtimin e tokave shqiptare, dhe në pritje të vendimeve të Kongresit të Berlinit, bënë që forcat kombëtare shqiptare, veçanërisht inteligjenca shqiptare, të shpejtonin në organizimin e një Kuvendi në Prizren, me qëllim që të formonin një organizatë politike e ushtarake e cila do të udhëhiqte luftën e popullit shqiptar për mbrojtjen e trojeve të veta të kërcënuara dhe sigurimin e autonomisë kombëtare.

Kështu lindi Lidhja Shqiptare e Prizrenit e cila u formua me 10 qershor 1878. Me formimin e Lidhjes, shqiptarët synonin organizimin e luftës për çlirim nga sundimi osman dhe formimin e shtetit të vet duke i dhënë rrugë zgjidhjes së çështjes shqiptare.³ Kështu shqiptarët po hynin në rrugën e përparimit politik, ekonomik dhe kulturor, për të zënë vendin që i takonte, si popull evropian, në familjen e shteteve të qytetëruara të Evropës.⁴

Peticionet dhe memorandumet që ju drejtuan nga shumë vise të Shqipërisë, përfaqësuesve të diplomacisë evropiane tregonin çartë se shqiptarët ishin të gatshëm t'i mbronin me çdo çmim trojet e tyre.

Por edhe Kongresi i Berlinit, ashtu si Traktati i Shën – Stefanit, i trajtoj trojet shqiptare si zotërime osmane. Sipas këtij Kongresi kufijtë e Malit të Zi në krahësim me Shën – Stefanin u ngushtuan. Megjithatë, sipërfaqja e territorit të Principatës malazeze sipas vendimeve të Kongresit të Berlinit prapë rritej dyfishë në dëm të trojeve shqiptare. Në revidimin e vendimeve të Shën – Stefanit këmbënguli Austro – Hungaria duke mos i lejuar Malit të Zi të zgjerohej kah Hercegovina dhe Novi – Pazari.⁵

Sipas Kongresit të Berlinit, Mali i Zi zgjerohej nga ana jugore duke marrë krahinat e Tivarit, të Podgoricës, të Plavës, të Gucisë, të

3 Kristo Frashëri, *Lidhja Shqiptare e Prizrenit*, 1878-1881, Tiranë 1990 f. 218.

4 Kristaq Prifti, *Koncepti i Lidhjes së Prizrenit për shtetin kombëtar shqiptar (1878-1881)*, f. 21, *Lidhja Shqiptare e Prizrenit dhe vendi i saj në histori*, Prishtinë 2008, f. 21.

5 *Historia e Popullit...*, f. 163.

Rugovës e të Kolashinit.⁶ Dhënia e një pjese të territoreve shqiptare Malit të Zi, krijoi pakënaqësi e shqetësime te popullsia shqiptare. Kjo pakënaqësi shprehej me përpjekje të Lidhjes Shqiptare për organizimin e qëndresës së armatosur për mbrojtjen e këtyre territoreve nga pushtimi malazez. Gjatë viteve 1878 -1881, midis forcave ushtarake të Lidhjes Shqiptare dhe atyre malazeze ka pas luftime. Por, më të njohura janë ato që u bënë në dhjetor të vitit 1879, janar 1880 dhe lufta për mbrojtjen e Ulqinit në nëntor të vitit 1880.⁷

Zhvillimet e këtyre ngjarjeve i ka përcjellë me vëmendje shtypi malazez i kohës dhe ka bërë vlerësime e komente lidhur me këto ngjarje. Gazeta e parë që ka shkruar për Lëvizjen Kombëtare Shqiptare ka qenë gazeta "Cernogorac" e cila është botuar nga janari i vitit 1871 e deri në fund të vitit 1873. Nga fundi i vitit 1873 në vend të gazetës "Cernogorac" fillon të botohet gazeta me emrin tjetër "Glas Cernogorca". Kjo gazetë me pak ndërprerje do të botohet deri në 1922 dhe ka qenë zëdhënëse e politikës së shtetit malazez.⁸ Në shkrimet e këtyre gazetave në përgjithësi mbahet qëndrim negativ ndaj Lëvizjes Kombëtare Shqiptare. Gjatë periudhës së Lidhjes Shqiptare të Prizrenit gazeta "Glas Cernogorca" ka botuar mbi 18 shkrime ku flitet për zhvillimin e ngjarjeve tek shqiptarët. Në këto shkrime jepen informata për ngjarjet e ndryshme dhe bëhen vlerësime e komente nga artikullshkruesit e këtyre ngjarjeve. Autorët e këtyre shkrimeve sjellin shumë gjëra të pasakta, vlerësime tendencioze dhe ngandonjëherë të hiperbolizuara. Megjithatë, faktet e shumta që ekzistojnë në këto shkrime në qoftë se merren me kujdes dhe trajtohen në mënyrë kritike studiuesve të rinj mund t'ju shërbejnë si indikacione dhe nxitje për hulumtime të reja.

Ngjarjet dhe ndryshimet që prisnin të bëheshin pas Kongresit të Berlinit ishin krejtësisht të varura nga Fuqitë e Mëdha. Lidhur me

6 Po aty.

7 Kristo Frashëri, *Lidhja Shqiptare...*, f. 220.

8 Niko S. Martinoviq, *Razvitak shtampe i shtamparfsa u Cernoj Gori 1493 – 1945*, Beograd, 1965, f. 66.

çështjen shqiptare për angazhimin e Fuqive të Mëdha gazeta "Glas Cernogorca" pos tjerash shkruan: "Ndikimi i Francës te shqiptarët është fare i vogël. Më herët kur Franca kishte marrëdhënie të mira me Portën, ndikimi i saj te shqiptarët ka qenë i ndjeshëm. Ndërsa, tani në vend të Francës ndikimin e ka rritur Italia. Ndikimi i kësaj të fundit është më i fuqishëm te popullata e besimit katolik në Shqipërinë Veriore. Mirëpo, propaganda italiane po pengohet nga jezuitët në Shkodër, të cilët janë të ndikuar nga Austria...edhe njerëzit e Anglisë lëvizin në pjesë të ndryshme të trevave shqiptare. Mirëpo, për dallim nga ata të shteteve tjera, këta janë të matur në veprimet e tyre propaganduese dhe më shumë flasin për rolin e diplomacisë angleze në skenën ndërkombëtare. Rusia është aktive në veprimtarinë e vet propaganduese te elementi ortodoks sllav dhe angazhohet me gjithë forcën e vetë diplomatike në përmirësimin e kushteve të jetës së kësaj popullate që ishte nën sundimin osman.

Më aktive në çështjen shqiptare sipas gazetës së lartpërmendur ishte Austria. Ajo ka ndikim të madh te elementi katolik shqiptar në Shqipërinë Veriore. Propagandën e vet e kryen nëpërmjet jezuitëve në Shkodër. Madje Austria në veprimtarinë e vet propaganduese te elementi katolik shqiptar zë vendin e dytë menjëherë pas shtetit të Papatit"⁹.

Për qëndrimin që mbante Porta e Lartë ndaj Lidhjes Shqiptare të Prizrenit në një artikull të botuar në "Glas Cernogorca" jepeshin vlerësime dhe bëheshin komente që janë mjaft kontradiktore. Në të shkruhej: "Porta e Lartë për dorëzimin e Plavës e Gucisë Malit të Zi, ka ngarkuar me detyrën e komandantit gjeneralin e shquar Muktar Pashën. Me urdhër të Stambollit, Muktar Pasha ka mobilizuar 15 batalione e më pas edhe 7 të tjera për të ndërhyrë me forcë për dorëzimin e Plavës dhe Gucisë Malit të Zi" ... Në vazhdim të këtij shkrimi të botuar në "Glas Cernogorca" thuhet: "Me 3 dhjetor 1879 u mbajt mbledhja e udhëheqësve shqiptar ku kanë marrë pjesë

edhe përfaqësues nga trevat e Plavës dhe Gucisë. Në këtë mbledhje është marrë vendim që këto treva të mbrohen me armë në qoftë se sulmohen nga ushtria malazeze. Ali Pasha (Gucia I.B) që ka udhëhequr mbledhjen ka deklaruar se ne (shqiptarët I. B) duhet të kundërshtojmë kërkesën e Portës për t'i dorëzuar armët dhe pranimin paqësor të pushtimit të Plavës e Gucisë...Me vendimet e kësaj mbledhje është informuar Muktar Pasha dhe valiu i Kosovës, Nazif Pasha nga të cilët kërkohet që të njoftojnë urgjentisht Stambollin për qëndrimin që është marrë në këtë mbledhje...Sipas shkrimit të kësaj gazete, në Plavë e Guci përveç popullsisë vendase që është e aftë për luftë, nga Peja, Gjakova, Shkodra, dhe Tetova kanë arritur mbi 6500 vullnetarë që janë të gatshëm me vdek në mbrojtjen e këtyre trevave nga pushtimi malazez"¹⁰.

Dështimin e misionit të Muktar Pashës (gjatë muajve tetor – nëntor 1879), për pengimin e shkuarjes së vullnetarëve shqiptar për mbrojtjen e Plavës dhe Gucisë krijoi shqetësime te princi Nikolla i cili humbi shpresat te ndërhyrja e Fuqive të Mëdha për realizimin e premtimeve të Kongresit të Berlinit.

Gazeta "Glas cernogorca" përcillte me vëmendje zhvillimin e këtyre ngjarjeve dhe shkruante "Se po të donte Porta të tregojë e vendosur për dorëzimin e Plavës dhe Gucisë nuk do të derdhej gjithë ky gjak nga të dyja palët. Ne që jetojmë në fqinjësi njohim mirë njëri tjetrin. Ne e njohim mirë aftësitë ushtarake të shqiptarëve dhe duke i ditur këto nuk mund të gjykojmë ndryshe se ata (shqiptarët I.B), në veprimet e veta luftarake janë të nxitur dhe të ndihmuar nga jashtë për t'i kundërshtuar vendimet e marra në Kongresin e Berlinit për dorëzimin e Plavës e Gucisë Malit të Zi"¹¹. Sipas gazetës, Lidhja Shqiptare e Prizrenit është produkt i Portës së Lartë. Në një artikull të kësaj gazete thuhej: "Lidhja Shqiptare pas formimit të saj u ka dërguar telegram Fuqive të Mëdha dhe ka cekur se i respekton të

10 "Glas Cernogorca" 17.12.1879.

11 "Glas Cernogorca" 12. 1.1880.

drejtat e fqinjëve, por njëherit ata kërkojnë që t'u respektohen të drejtat e tyre. Ne nuk dëshirojmë zgjerim territorial në dëm të fqinjëve tanë, por as ata nuk duhet të synojnë pushtimin e tokave tona". Më pas artikullshkruesi bënë komentimin e përmbajtjes së telegramit dhe thotë: "Telegrami është hartuar dhe dërguar nga Stambolli dhe është e çartë se prapa këtij telegrami është vetë Porta. Për të bindur opinionin e vet të brendshëm dhe atë ndërkombëtar për opurtunitetin politik që ndiqte Porta e Lartë ndaj Lidhjes, gazeta "Glas Cernogorca" boton deklaratën e Portës lidhur me gjendjen e krijuar në Shqipëri pas Kongresit të Berlinit dhe veprimet e Lidhjes Shqiptare e cila në aspektin e përmbajtjes (deklarata) është krejt e njëjtë me përmbajtjen e telegramit të Lidhjes Shqiptare që ia kishte dërguar Fuqive të Mëdha. Përmbajtja e njëjtë e telegramit të Lidhjes Shqiptare dhe deklarata e kabinetit qeveritar osman lënë të kuptohet se Lidhja Shqiptare e Prizrenit është formuar me iniciativën e Portës dhe vepron sipas urdhrave të saj... prandaj Evropa duhet ta kupton këtë lojë të Portës dhe të merr masa të menjëhershme ndaj saj dhe shqiptarëve që të zbatohen vendimet e Kongresit të Berlinit, pra dorëzimin e Plavës dhe Gucisë Malit të Zi"¹².

Disfatat ushtarake të ushtrisë malazeze për marrjen e Plavës dhe Gucisë në dhjetor 1879 dhe janar 1880 krijuan pakënaqësi të madhe të çarqet sunduese malazeze. Për t'i justifikuar para opinionit të vet humbjet ushtarake dhe pamundësinë e pushtimit të Plavës e Gucisë, gazeta "Glas Cernogorca" shkruante: "Diplomatët e perëndimit të cilët nuk e dëshironin zgjerimin e Malti të Zi, nxitën shqiptarët në luftë kundër malazezëve duke i konsideruar këta të fundit si armiq më të rrezikshëm të shqiptarëve. të ndikuar nga këto shtetet, shqiptarët u bashkuan dhe formuan lidhjen...ndikim në formimin e Lidhjes sipas kësaj gazete ka Valiu i Shkodrës, Hysen Pasha ndërsa prapa tij është konsulli austriak në Shkodër i cili edhe e ka dhënë idenë për formimin e Lidhjes... Lidhja po përkrahet jo vetëm nga popullsia

12 "Glas Cernogorca" 21.4.1880.

shqiptare vendase por edhe nga shqiptarët që jetojnë në Evropë e në veçanti ata që jetojnë në Itali. Në Itali ndër më të njohurit është publicisti Pjetro Kjaro i cili ka botuar shumë shkrime për shqiptarët dhe të kaluarën e tyre duke bërë të njohur diplomatëve të Evropës problemin e shqiptarëve”¹³. Lidhur me zvarritjen e Portës në zbatimin e vendimeve të Kongresit të Berlinit, gazeta “Glas Cernogorca” shkruante: “Me gjithë masat që po i ndërmerret Porta e Lartë ato nuk janë të sigjerta dhe të vendosura dhe si të tilla nuk po realizohen. Qëndresën ushtarake të shqiptarëve, Porta përpiqet të arsyeton me faktin se fajtorë është vet shteti malazez me sulmet e veta ushtarake që po i kryen në kufi dhe po i nxitë shqiptarët për kundërveprim...në qoftë se diplomacia evropiane thërret për veprime më të vendosura ushtarake kundër shqiptarëve ne nuk jemi në gjendje atë thirrje sepse ata (shqiptarët I. B.), janë shtetas dhe besimtarë të mi”¹⁴. Sipas asaj që thuhet në shkrimin e kësaj gazete, shqiptarët nuk kanë identitet kombëtar (janë mysliman I. B.) dhe si të tillë as nuk e meritojnë dhe as që mundën të krijojnë shtet. Madje në vlerësimet e tilla shtypi malazez shkon edhe më larg duke konstatuar: “Shqiptarët nuk kanë të kaluar historike prandaj për të ngritur moralin luftarak kundër shtetit tonë ata thirren në luftërat e dikurshme të Skënderbeut edhe pse ky i fundit nuk është shqiptarë. Në veçanti kjo frymë e ngritjes së moralit luftarak po bëhet te popullata e Malësisë së Mbishkodrës dhe në Tuz.”¹⁵

Lidhur me origjinën e popullsisë shqiptare që jetonte në territoret që kishte pretendimet pushtuese shteti malazez “Glas Cernogorca” shkruante: “Kjo popullatë është me origjinë sllave por e islamizuar pas pushtimit osman prandaj kjo popullsi dëshiron të bashkohet me Malin e Zi, por propaganda e madhe e Portës së Lartë nga njëra anë dhe masat e krerëve të Lidhjes Shqiptare po i frikësojnë ata dhe në mënyrë të detyrueshme po i nxisin kundër nesh në mënyrë

13 “Glas Cernogorca” 24.4.1889.

14 “Glas Cernogorca” 26.1.1880.

15 Po aty.

që mos të zbatohen vendimet e Kongresit të Berlinit”¹⁶. Letrën e kësaj teze e kanë luajtur edhe zyrtarë të lartë të shtetit malazez. në vitin 1910 Mirko Pllamenac botoi një broshurë me titullin “Cerna Gora i Skenderija”, ku ndër të tjera cekte se popullata e Shkodrës, Lezhës, Matit e deri në Dibër është me origjinë sllave dhe se ata nuk do ta kundërshtojnë bashkimin e tyre me shtetin tonë, Malin e Zi”¹⁷.

Edhe ato marrëdhënie të mira që kanë ekzistua dhe ndihma solidare që ka ekzistuar në mes të popullit shqiptar dhe atij malazez qarqet sunduese të këtij shteti përpiqen t’ju japin karakter tjetër. Në një artikull të gazetës “Glas Cernogorca” thuhej: “Gjatë viteve të urisë shumë familje të arnautëve (shqiptarëve I.B) në nahijen e Pejës i ndihmuan shumë familje sllave, ortodokse me ushqim dhe i shpëtuan nga vdekja. Kjo ndihmë është krejt e çartë se këto familje shqiptare është me origjinë sllave dhe si të tillë ata ndien obligim t’i ndihmojnë vëllezërit e tyre ortodoks sllav. Sipas kësaj gazete origjina e përbashkët është e theksuar veçanërisht me popullatën shqiptare të besimit katolik”¹⁸.

Fakti se ky artikull i shkruar në këtë gazetë kur po bëheshin përpjekje për t’iu dhënë Malit të Zi territoret e Hotit dhe të Grudës që ishte me popullsi shqiptare të besimit katolik tregon çartë për synimet e këtij shkrimi.

Mosrealizimi i nenit 28 të Traktatit të Berlinit i cili i jepte Malit të Zi trojet e Plavës dhe Gucisë, dhe i protokollit të 18 prillit 1880, i cili në vend të tyre i jepte Malit të Zi viset e Hotit dhe Grudës, ishte një goditje e rëndë për autoritetin e Fuqive të Mëdha. Në këto rrethana, lindi ideja që zgjedhja më e përshtatshme do të ishte që Malit të Zi t’i jepej Ulqini me rrethina deri te Buna. Me propozimin e dhënë u pajtuan të gjitha Fuqitë e Mëdha.¹⁹

16 “Glas Cernogorca” 12.2.1880.

17 Mirko Pllamenac, *Cerna Gora i Skenderija*, Cetinë, 1910, f. 16. Mirko Pllamenac, *Cerna Gora i Skenderija*, Cetinë, 1910, f. 16.

18 “Glas Cernogorca” 17.4.1880.

19 Kristo Frashëri, vep. E cit., f. 271.

Lajmi për dhënien e Ulqinit Malit të Zi, krijoi pakënaqësi të madhe si te qarqet patriotike ashtu edhe të popullsia vendase. Dega e Lidhjes Shqiptare në Ulqin i ftoi të gjitha krahinat e Shqipërisë ta ndihmonin në mbrojtjen e Ulqinit. Lidhur me situatën e krijuat gazeta "Glas Cernogorca", shkruante: "Ulqini u bë qendër e vëmendjes në të cilin e ka drejtuar shikimin tërë bota politike...të shqiptarët ndjehet frika nga dërgimi i Flotës së Bashkuar ndërkombëtare, sepse turqit s'kanë çka të humbin nga angazhimi eventual i Flotës, ndërsa shqiptarët humbin shumë"²⁰.

Bllokada detare e Fuqive të Mëdha nga njëra anë dhe ekspedita ushtarake osmane e komanduar nga Dervish pasha në anën tjetër, bëri që pas një qëndrese heroike të forcave vullnetare të Lidhjes Shqiptare të degës së Ulqinit që më 26 nëntor, Ulqini të merret nga forcat osmane dhe t'i dorëzohet Malit të Zi.

Lidhur me dorëzimin e Ulqinit, gazeta "Glas Cernogorca" shkruan "se Ulqini u mor nga forcat malazeze pa kurrfarë qëndrese nga ana e shqiptarëve. Shkrimet e gazetave të Evropës se në Ulqin e rrethinë është bërë një qëndresë e madhe kundër pushtimit nga Mali i Zi janë të pasakta. Sipas kësaj gazete "te shqiptarët ideja e kombësisë jo vetëm që nuk është e zhvilluar por mund të thuhet se vetëm ka nxjerrë kokë..."²¹

Gazeta "Glas Cernogorca" në faqet e saja herë pas here ka botuar artikuj të gazetave evropiane që shkruanin për zhvillimin e ngjarjeve në Shqipëri.

Në gazetën "Glas Cernogorca" gjejmë pjesë të gazetës vjeneze "Presa" ku thuhet: "Austria e frikësuar nga ndërrimi eventual i vendimeve të Kongresit të Berlinit, sidomos pas kundërshtimit të armatosur të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe propozimit të Rusisë që Mali i Zi të zgjerohet në drejtim të tokave sllave të Sanxhakut e të Novi Pazarit ose të Hercegovinës të cilat i mbante si të vetat,

20 "Glas Cernogorca" 13.8.1880.

21 "Glas Cernogorca" 16.5.1881.

sulmon shqiptarët dhe thotë: “më në fund Evropa është e detyruar që t’i japë fund kësaj tragji – komedie (Lidhjes Shqiptare I. B.) në qoftë se nuk dëshiron që marrëveshja e Berlinit të mbetet vepër gjysmake që gjysëmbarbarët nga Alpet shqiptare të luajnë me marrëveshjen”. Gazeta në fjalë vazhdon komentimin e artikullit dhe përfundon: “Evropa duhet përvetësuar nga ana e saj parimin të cilin diplomacia malazeze e ka formuluar shkurt e çartë: ose Porta le ta merr përgjegjësinë për atë që është duke bërë Lidhja ose, në qoftë se nuk mund ta bëjë këtë le të heqë dore...një gjë e tillë nuk mund të zgjatet më”²².

Gazeta malazeze boton një artikull të marrë nga gazeta ruse “Ruskom invalidu” të shkruara nga anëtari i Komisionit Ndërkombëtar të caktimit të kufijve turko – malazez (shqiptaro – malazez I. B.) ku thuhet: “Për ta kuptuar gjendjen dhe situatën në ato anë po përmendim disa ngjarje që kanë kaluar e që Turqia mundohet me marifetllëqe të ruajë ndikimin tek shqiptarët...Komisioni për caktimin e kufijve u pengua në punën e tij nga shqiptarët te ndihmuar nga turqit... Porta duke njohur dobësinë e shqiptarëve ka shfrytëzuar me dinakëri disponimin e banorëve të atyre krahinave dhe fshehurazi i nxiti kundër nesh duke i ndihmuar ata me ushqim, armatim e veshmbathje”²³.

Po ashtu gazeta “Glas Cernogorca” citon pjesë të gazetës londineze “Deli News” ku thuhet: “Ministri i Punëve të Jashtme Abedin Pasha u ka dërguar një qarkore të fshehtë udhëheqësve të Lidhjes Shqiptare ku ndër të tjera thotë: Sikur e dini unë gjatë gjithë jetës kam vepruar në favor të çështjes shqiptare. Unë i besoj patriotizmit dhe besnikërisë suaj e cila siç e di mirë është rritur në çastet e sotme...Ju lutem dëgjoni këshillat e mia, të cilat njëherit janë edhe të lartmadhërisë, Sulltanit. dhe ruheni nga intrigat e huaja që kanë për qëllim të komprometojnë çështjen shqiptare. Besojmë se Fuqitë e Mëdha do të ndihmojnë dhe nuk do të dëmtojnë interesat

22 “Glas Cernogorca”.

23 “Glas Cernogorca”

shqiptare...Për sa më takon mua, unë kam mbledhur në Stamboll fisnikët shqiptarë dhe këtu kam shkruar një petition ku thuhet... Shqipëria duhet të jetë e fortë dhe e madhe, sepse roli i saj është i rëndësishëm dhe nga ajo varet jeta e Turqisë në Evropë... Të jeni të bashkuar me vëllezërit e krishterë sepse kjo është dëshira e vet Sulltanit...Ndasia dhe pakujdesia më e vogël do të ju kushtojë shumë shtrenjtë”²⁴

Nga kjo që u cek më lartë shihet çartë se gazeta “Glas Cernogorca” boton artikuj të gazetave të huaja të cilat i përgjigjen interesave zyrtare të shtetit malazez. Është e çartë se artikujt e lartpërmendur të këtyre gazetave i citon vetëm atëherë kur janë në përputhshmëri me interesat e momentit të pretendimeve politike të shtetit malazez.

24 “Glas Cernogorca” 12.8.1880.

Prof. dr. Isa BICAJ

SUMMARY

THE ALBANIAN LEAGUE OF PRIZREN ACCORDING TO THE MONTENEGRIN NEWSPAPER "GLAS CERNAGORCA"

Montenegrin newspaper "Glas Cernogorca" published over 18 articles related with developing events around the Albanian League of Prizren. In this writings, authors bring very incorrect perceptions and make tendentious assumptions, sometimes even hyperbolizing developments. Anyway, abundant facts that have been presented in these articles, if viewed critically could be used for further investigative studies.

Newspaper "Glas Cernogorca" in its writings is very paradoxical. It characterizes the Albanian League of Prizren, as an action of the Great Powers, at other times as a creature of the Grande Porte. While actions of the Albanian League of Prizren considered as disorganized, with no clear political goals and directed against local Slavic-Orthodox population, and not to the Grand Porte. Furthermore, this paper insulted leaders of the Movement as irresponsible, uneducated in politics and completely under foreign subordination, alike from the Grande Porte and the Western Great Powers.

"Glas Cernogorca" newspaper does not evaluate in any way, realistically efforts of Albanian people during the Albanian League of Prizren for autonomy, respectively towards creation of an Albanian state. This as a result, that any Albanian state would be hampering occupation aspirations of the principdom of Montenegro toward the Albanian territories, as Northern Albania with its centers Shkodra, Plava, Gucia and Plain of Dukagjini.